CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
MACIEJ SZPUNAR
prezentate la 21 iulie 2016 [1]

**Cauza C-156/15**

**Private Equity Insurance Group SIA**
**împotriva**
**Swedbank AS**

[cerere de decizie preliminară formulată de Augstākā tiesa (Curtea Supremă, Letonia)]

„Apropierea legislațiilor — Integrarea piețelor financiare — Contracte de garanție financiară — Directiva 2002/47/CE — Domeniu de aplicare — Noțiunile «contract de garanție financiară» și «obligații financiare garantate» — Articolul 2 alineatul (1) literele (a) și (f) — Constituirea unei garanții financiare — Noțiunile «posesie» sau «control» al garanției financiare — Articolul 2 alineatul (2) — Neaplicarea anumitor dispoziții în materie de insolvență — Articolele 4 și 8 — Contract de cont bancar curent care conține o clauză de ipotecă mobiliară financiară în favoarea băncii”

## Introducere

1. Prezenta trimitere preliminară permite Curții să se pronunțe pentru prima dată cu privire la regimul armonizat aplicabil contractelor de garanție financiară, instituit prin Directiva 2002/47/CE [2].

2. Constituirea de garanții financiare – care se prezintă sub formă de numerar sau de instrumente financiare – favorizează stabilitatea piețelor financiare, permițând să se limiteze riscul în cadrul tranzacțiilor. Directiva 2002/47 constituie astfel un instrument important al integrării acestor piețe, simplificând încheierea contractelor de garanție financiară, limitând formalitățile aferente acestora și protejând aceste contracte împotriva anumitor dispoziții ale dreptului național al statelor membre în materie de insolvență [3].

3. Prezentul litigiu, care implică în special contestarea validității unei clauze contractuale care prevede ipoteca mobiliară asupra fondurilor depuse într-un cont curent în favoarea băncii, oferă Curții ocazia de a preciza domeniul de aplicare al Directivei 2002/47 și, într-un mod mai general, de a analiza echilibrul instituit de această directivă între considerațiile referitoare la eficacitatea pieței și cele legate de securitatea juridică a părților la contract și a terților.

1 — Limba originală: franceza.

2 — Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 6 iunie 2002 privind contractele de garanție financiară (JO 2002, L 168, p. 43, Ediție specială, 10/vol. 3, p. 6).

3 — A se vedea considerentele (7) și (9)-(12) ale Directivei 2002/47.

## Cadrul juridic

*Dreptul Uniunii*

4. Articolul 1 alineatele (4) și (5) din Directiva 2002/47[4], intitulat „Obiectul și domeniul de aplicare”, prevede:

„(4)

(a) Garanția financiară trebuie să fie constituită în numerar sau din instrumente financiare.[…]

(5) Prezenta directivă se aplică garanției financiare de la constituire și constituirea acesteia poate fi dovedită în scris.

Înscrisul care atestă constituirea garanției asupra instrumentelor financiare sau în numerar trebuie să permită identificarea activelor care fac obiectul garanției. În acest scop, este suficient să se dovedească, în cazul garanției sub formă de instrumente financiare transmisibile prin înscriere în cont, că au fost înregistrate în creditul contului relevant sau constituie un credit asupra acestui cont și, în cazul garanției în numerar, că suma respectivă a fost înregistrată în creditul unui cont desemnat ori constituie un credit asupra acestui cont.

[…]”

5. Articolul 2 din această directivă, intitulat „Definiții”, prevede:

„(1) În sensul prezentei directive:

(a) «contract de garanție financiară» înseamnă un contract de garanție financiară cu sau fără transfer de proprietate, indiferent dacă acestea sunt sau nu reglementate de un contract-cadru sau de condiții generale de contractare;

[…]

(c) «contract de garanție financiară fără transfer de proprietate» înseamnă un contract în temeiul căruia cel care constituie garanția pune la dispoziția beneficiarului garanția financiară, păstrând proprietatea deplină asupra garanției financiare la momentul constituirii acesteia;

(d) «numerar» înseamnă sume de bani cu care este creditat un cont, indiferent de moneda în care sunt denominați într-un cont în orice monedă, precum și orice sume rambursate la cerere, cum ar fi depozitele de pe piața monetară;

[…]

(f) «obligații financiare garantate» înseamnă obligațiile care sunt garantate printr-un contract de garanție financiară și care conferă dreptul la plata unei sume de bani și/sau la transmiterea (proprietății asupra) unor instrumente financiare.

[…]

4 — Dispozițiile Directivei 2002/47 aplicabile la data situației de fapt din cauza principală sunt anterioare modificărilor introduse prin Directiva 2009/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 6 mai 2009 de modificare a Directivei 98/26/CE privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și de decontare a titlurilor de valoare și a Directivei 2002/47 privind contractele de garanție financiară în ceea ce privește sistemele legate și creanțele private (JO 2009, L 146, p. 37).

(2) În prezenta directivă, orice referire la o garanție financiară «constituită» sau la «constituirea» unei garanții financiare reprezintă remiterea, transferarea, deținerea, înregistrarea sau orice altă modalitate prin care beneficiarul garanției ori persoana care acționează pe seama acestuia obține detenția sau controlul asupra garanției financiare. Garanția financiară menționată prin prezenta directivă se consideră pusă la dispoziție chiar dacă furnizorul acesteia beneficiază de dreptul de a substitui ori de a retrage în favoarea sa surplusul de bani sau de instrumente financiare."

6. Articolul 4 din Directiva 2002/47, intitulat „Executarea contractelor de garanție financiară", prevede:

„(1) Statele membre asigură că, la apariția unei cauze care determină executarea garanției, beneficiarul acesteia poate să execute garanția financiară pusă la dispoziție în temeiul unui contract de garanție financiară fără transfer de proprietate în condițiile prevăzute de acesta, în una din următoarele modalități:

[…]

(b) sumele de bani prin compensarea acestora cu valoarea obligațiilor financiare garantate sau prin reținerea sumelor respective drept plată a acestor obligații;

[…]

(4) Cu excepția condițiilor stabilite prin contractul de garanție financiară fără transfer de proprietate, executarea garanției financiare prin modalitățile menționate la alineatul (1) nu este condiționată de:

(a) notificarea prealabilă a intenției de executare a garanției;

(b) aprobarea de către orice instanță, autoritate publică sau orice altă persoană;

(c) executarea prin licitație publică sau în orice altă modalitate prestabilită;

(d) expirarea unui termen suplimentar.

(5) Statele membre asigură faptul că deschiderea sau continuarea unei proceduri de lichidare sau de reorganizare judiciară față de cel care constituie garanția ori față de beneficiarul acesteia nu împiedică executarea unui contract de garanție financiară în conformitate cu prevederile acestuia.

[…]"

7. Articolul 8 din Directiva 2002/47 limitează aplicarea anumitor dispoziții ale dreptului național al statelor membre în materie de insolvență [5].

*Dreptul leton*

8. Directiva 2002/47 a fost transpusă în dreptul leton prin Finanšu nodrošinājuma likums (Legea privind garanția financiară).

5 — Nu citǎm în întregime acest articol – și nici articolul 1 alineatul (2) litera (e) și articolul 3 din aceeași directivă – întrucât aceste dispoziții, deși au fost menționate de instanța de trimitere, nu sunt relevante în mod direct pentru răspunsul pe care îl propunem la întrebările preliminare.

## Litigiul principal

9. La 14 aprilie 2007, Izdevniecība Stilus SIA, al cărei succesor în drepturi este Private Equity Insurance Group SIA, a încheiat un contract standard de cont curent cu Swedbank AS.

10. Clauza 3.9 din acest contract avea următorul cuprins:

„Asupra fondurilor din contul clientului, prezente sau viitoare, se constituie o ipotecă mobiliară a băncii sub forma unei ipoteci mobiliare financiare și care garantează toate creanțele băncii. În cazul în care clientul nu furnizează fondurile necesare pentru a efectua plăți în contul curent, precum și în orice altă situație în care, în temeiul prezentului contract sau al altor contracte încheiate cu banca sau sub orice alt temei juridic, rezultă o creanță a băncii în raport cu clientul, banca are dreptul să satisfacă creanța prin executarea ipotecii mobiliare, cu alte cuvinte banca are dreptul să preleveze (transfere) din cont suma exigibilă fără informarea prealabilă a clientului. […]”

11. La 25 octombrie 2010, s-a declarat falimentul Izdevniecība Stilus. Ulterior, administratorul judiciar a încheiat un nou contract de cont curent care conținea o clauză identică privind ipoteca mobiliară.

12. La 8 iunie 2011, Swedbank a prelevat suma de 192,30 lats (aproximativ 274 de euro) din contul curent al Izdevniecība Stilus, cu titlu de comision de administrare a contului aferent perioadei de până la declararea falimentului.

13. Reclamanta din litigiul principal, reprezentată de administratorul judiciar, a formulat o acțiune în justiție împotriva Swedbank pentru recuperarea acestei sume, întemeindu-se pe principiile de drept național care garantează egalitatea de tratament a creditorilor în procedura de insolvență, precum și pe interzicerea efectuării de către un creditor individual a unor acte care cauzează un prejudiciu celorlalți creditori.

14. Instanțele letone de prim grad și de apel au respins acțiunea, invocând dispozițiile naționale de transpunere a articolului 8 din Directiva 2002/47, care excludeau garanțiile financiare de la aplicarea dreptului insolvenței.

15. Augstākā tiesa (Curtea Supremă, Letonia), statuând în recurs, are îndoieli în ceea ce privește domeniul de aplicare al acestor dispoziții naționale și conformitatea lor cu principiul egalității consacrat de Constituția letonă. Instanța de trimitere consideră că, anterior unei eventuale sesizări a Satversmes tiesa (Curtea Constituțională, Letonia), trebuie să se elimine îndoielile referitoare la interpretarea Directivei 2002/47.

16. Instanța de trimitere observă în această privință că legislația națională privind garanțiile financiare prevede o prioritate absolută pentru beneficiarul unor garanții financiare în raport cu ceilalți creditori, chiar și în situația unor creanțe privilegiate, precum creanțele statului sau ale angajaților. Aceasta ridică problema dacă o asemenea prioritate este justificată de obiectivele Directivei 2002/47.

17. Instanța de trimitere ridică, în această privință, problema dacă Directiva 2002/47 se aplică unei garanții constituite în legătură cu un cont curent care nu este utilizat în cadrul sistemelor de decontări ale titlurilor de valoare prevăzute de Directiva 98/26/CE[6]. În plus, aceasta are îndoieli în ceea ce privește interpretarea articolelor 3 și 8 din Directiva 2002/47, ridicând problema conformității priorității garanției financiare în raport cu toate celelalte tipuri de garanții, în special cele înscrise într-un registru precum ipoteca, cu obiectivul prevăzut de această directivă.

6 — Directiva Parlamentului European și al Consiliului din 19 mai 1998 **privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și de decontare a titlurilor de valoare** (JO 1998, L 166, p. 45, Ediție specială, 06/vol. 3, p. 33) (denumită în continuare „Directiva 98/26”).

## Întrebările preliminare și procedura în fața Curții

18. În acest context, Augstākā tiesa (Curtea Supremă) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Dispozițiile articolului 4 din Directiva 2002/47/CE referitoare la executarea garanției financiare trebuie interpretate, în lumina considerentelor (1) și (4) ale directivei respective, în sensul că aceste dispoziții sunt aplicabile numai conturilor utilizate pentru decontările efectuate în cadrul sistemelor de decontare a titlurilor de valoare sau în sensul că sunt aplicabile, de asemenea, oricărui cont deschis la o bancă, inclusiv unui cont curent, care nu este utilizat pentru decontările titlurilor de valoare?

2) Dispozițiile articolelor 3 și 8 din Directiva 2002/47 trebuie interpretate, în lumina considerentelor (3) și (5) ale acesteia, în sensul că obiectivul directivei este de a asigura un tratament preferențial deosebit de favorabil pentru instituțiile de credit în cazul falimentului clienților acestora, în special față de alți creditori ai clienților respectivi, precum angajații în ceea ce privește creanțele salariale ale acestora, statul în ceea ce privește creanțele fiscale și creditorii privilegiați în temeiul unei garanții întemeiate pe încrederea publică?

3) Articolul 1 alineatul (2) litera (e) din Directiva 2002/47trebuie considerat o normă de armonizare minimă sau o normă de armonizare completă, cu alte cuvinte acesta trebuie interpretat în sensul că permite statelor membre să extindă aplicabilitatea acestei prevederi asupra unor persoane care sunt excluse în mod expres din domeniul de aplicare al directivei menționate?

4) Articolul 1 alineatul (2) litera (e) din Directiva 2002/47 este o normă cu aplicabilitate directă?

5) În cazul în care obiectivul și domeniul de aplicare ale Directivei 2002/47/CE sunt mai restrânse decât obiectivul și domeniul de aplicare efective ale reglementării naționale, a cărei adoptare a fost justificată formal prin obligația de transpunere a acestei directive, este posibil să se recurgă la interpretarea directivei menționate pentru a declara nevalidă o clauză de ipotecă mobiliară financiară, întemeiată pe dreptul național, precum cea în discuție în litigiul principal?”

19. Decizia de trimitere din data de 11 martie 2015 a fost primită la grefa Curții la 1 aprilie 2015. Pârâta din litigiul principal, guvernele leton, spaniol și al Regatului Unit, precum și Comisia Europeană au depus observații scrise.

20. Aceste părți și aceste persoane interesate, precum și reclamanta din litigiul principal au participat și la ședința care a avut loc la 11 mai 2016.

## Analiză

### *Cu privire la prima întrebare*

#### Observații introductive

21. Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă Directiva 2002/47 vizează o garanție care este constituită din numerarul depus într-un cont curent și care acoperă toate creanțele băncii față de titularul contului, atunci când acest cont nu poate fi utilizat în cadrul sistemelor de plăți și de decontare a titlurilor de valoare prevăzute de Directiva 98/26.

22. Deși instanța de trimitere se referă la articolul 4 din Directiva 2002/47, rezultă din conținutul întrebării adresate că aceasta urmărește să stabilească, în general, dacă o asemenea garanție intră în domeniul de aplicare al acestei directive.

23. Această întrebare necesită interpretarea dispozițiilor articolelor 1 și 2 din Directiva 2002/47, care stabilesc domeniul de aplicare al directivei menționate și definesc noțiunile pertinente.

24. În această privință, pe de o parte, trebuie analizat dacă articolul 1 alineatul (4) litera (a) și articolul 2 alineatul (1) literele (d) și (f) din Directiva 2002/47 trebuie interpretate în sensul că vizează o garanție precum cea în discuție în cauza principală atunci când aceasta nu are nicio legătură cu sistemele de plăți și de decontare a titlurilor de valoare vizate de Directiva 98/26.

25. Pe de altă parte, este necesar să se precizeze condițiile referitoare la constituirea unei garanții financiare prevăzute la articolul 2 alineatul (2) din Directiva 2002/47, pentru a permite instanței de trimitere să stabilească dacă garanția în discuție în speță a fost constituită în conformitate cu aceste condiții și poate ține astfel de sistemul instituit prin această directivă.

26. Observăm că, chiar dacă dispozițiile menționate ale Directivei 2002/47 nu sunt avute în vedere de modul de redactare a întrebărilor formulate de instanța națională, Curtea își rezervă în mod expres dreptul de a extinde obiectul întrebărilor preliminare pentru a da un răspuns util instanței de trimitere, cu condiția păstrării esenței întrebării adresate [7].

27. Această condiție este, în opinia noastră, îndeplinită în speță, dat fiind că interpretarea dispozițiilor în cauză ale articolelor 1 și 2 din Directiva 2002/47 este necesară pentru a permite instanței de trimitere să stabilească dacă clauza în litigiu ține de regimul instituit prin această directivă. În plus, interpretarea dispozițiilor menționate a făcut obiectul unei întrebări scrise adresate de către Curte părților din litigiul principal și celorlalte părți interesate, care s-au putut exprima, așadar, în mod util cu privire la acest aspect la ședință.

Cu privire la interpretarea articolului 1 alineatul (4) litera (a) și a articolului 2 alineatul (1) literele (d) și (f) din Directiva 2002/47

28. Pentru a răspunde la întrebările instanței de trimitere, trebuie să se analizeze întinderea regimului instituit prin Directiva 2002/47, în legătură cu două aspecte, și anume obiectul garanției și obligațiile garantate.

29. În primul rând, în ceea ce privește obiectul garanției, conform articolului 1 alineatul (4) litera (a) din Directiva 2002/47, garanția prevăzută de această directivă trebuie constituită sub formă de instrumente financiare sau de numerar. Noțiunea „numerar” este definită la articolul 2 alineatul (1) litera (d) din Directiva 2002/47 ca însemnând sume de bani cu care este creditat un cont, precum și orice sume rambursate la cerere [8]. Această definiție este formulată în sens larg și se referă la numerarul depus într-un cont curent. În plus, nicio altă dispoziție a Directivei 2002/47 nu limitează aplicarea sa doar la garanțiile constituite în cadrul sistemelor de plăți și de decontare a titlurilor de valoare prevăzute de Directiva 98/26.

30. Astfel, deși reiese din considerentele (1) și (4) ale Directivei 2002/47 că adoptarea acestei directive se inserează în contextul juridic format în special din Directiva 98/26 și că experiența a demonstrat avantajele aplicării unei reglementări comune a garanțiilor constituite în cadrul sistemelor prevăzute de această din urmă directivă, considerația respectivă nu poate conduce ca atare la concluzia potrivit căreia domeniul de aplicare al Directivei 2002/47 se limitează la garanțiile constituite în cadrul

7 — A se vedea în special Hotărârea din 20 martie 1997, Phytheron International (C-352/95, EU:C:1997:170, punctul 14).

8 — Ceea ce exclude, așadar, bancnotele. A se vedea de asemenea considerentul (18) al Directivei 2002/47.

sistemelor respective. O asemenea concluzie nu reiese dintr-o dispoziție a Directivei 2002/47. În plus, potrivit respectivului considerent (4) citat anterior, sistemul prevăzut de Directiva 2002/47 completează instrumentele normative existente, reglementând și alte probleme și detaliind anumite probleme.

31. Această interpretare este confirmată de lucrările pregătitoare, din care reiese că propunerea care a condus la adoptarea Directivei 2002/47 se întemeia pe considerația potrivit căreia, deși Directiva 98/26 reglementa garanțiile constituite în cadrul operațiunilor financiare, alte măsuri erau necesare pentru a favoriza o utilizare eficientă a garanțiilor financiare, depășind progresele permise de Directiva 98/26 [9]. De asemenea, reiese din raportul de evaluare întocmit de Comisie în contextul transpunerii Directivei 2002/47 că, deși Directiva 98/26 prevăzuse deja să se acorde o anumită protecție garanțiilor furnizate în legătură cu o participare la un sistem prevăzută de această directivă, adoptarea Directivei 2002/47 era susținută de necesitatea unei abordări mai globale, în ceea ce privește obiectivul de a asigura eficacitatea garanțiilor financiare, mai ales în tranzacțiile transfrontaliere [10].

32. În al doilea rând, în ceea ce privește noțiunea „obligații financiare garantate”, reiese din definiția care figurează la articolul 2 alineatul (1) litera (f) din Directiva 2002/47 că obligațiile financiare în cauză sunt cele care conferă dreptul la plata unei sume de bani și/sau la transmiterea (proprietății asupra) unor instrumente financiare și că acestea pot consta, în totalitate sau parțial, în obligații prezente sau viitoare, în obligații ale terților sau în obligații ocazionale de o anumită categorie sau de un anumit tip.

33. Această definiție cuprinde situația în discuție în litigiul principal, în care garanția acoperă toate creanțele beneficiarului față de persoana care o constituie. Astfel, reiese din *lucrările pregătitoare* ale Directivei 2002/47 că noțiunea „obligații financiare garantate” trebuia să cuprindă utilizarea clauzelor de tipul *all monies*, care extind garanția la orice obligație prezentă sau viitoare a emitentului față de beneficiar [11]. Guvernul Regatului Unit a arătat de altfel în ședință că asemenea clauze sunt utilizate pe scară largă în practică.

34. Observăm că rezultă din Raportul de evaluare privind Directiva 2002/47 că anumite state membre au restrâns domeniul de aplicare al garanțiilor în raport cu anumite obligații financiare, în cazul special în care persoana care constituie garanția nu este o persoană prevăzută la articolul 1 alineatul (2) literele (a) și (d) din Directiva 2002/47 [12]. În această privință, articolul 1 alineatul (3) din această directivă oferă statelor membre posibilitatea de a transpune directiva menționată limitând aplicarea sistemului armonizat doar la organismele publice și la instituțiile financiare prevăzute la articolul 1 alineatul (2) literele (a) și (d) din Directiva 2002/47. Cu toate acestea, faptul că statele membre și-au exercitat această posibilitate nu este pertinent pentru a se stabili domeniul de aplicare al acestei directive în speță, dat fiind că Republica Letonia nu s-a prevalat de articolul 1 alineatul (3) din Directiva 2002/47 în momentul transpunerii.

9 — A se vedea Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind contractele de garanție financiară [COM(2001) 168 din 27 martie 2001, p. 1]. A se vedea de asemenea, în contextul transpunerii Directivei 2002/47 în dreptul polonez, Pisuliński, J., „Zabezpieczenia finansowe w systemie prawa cywilnego”, în *Przegląd Prawa Handlowego*, 6/2005, p. 27.

10 — A se vedea Raportul de evaluare privind Directiva privind contractele de garanție financiară (2002/47/CE) [COM(2006) 833 final din 20 decembrie 2006, p. 3]. Observăm că domeniul de aplicare al Directivei 2002/47 nu se limitează la tranzacțiile transfrontaliere.

11 — A se vedea COM(2001) 168 din 27 martie 2001, expunerea de motive referitoare la articolul 2. În cadrul primei sale propuneri legislative, Comisia a examinat tipurile de risc de credit (exposure) care trebuie acoperite, concluzionând că va fi în același timp dificil și inutil să se încerce realizarea unei distincții între diferitele tranzacții în această privință. A se vedea documentul Comisiei Europene „Working Document on Collateral: First preliminary draft proposal for a Directive” din 15 iunie 2000, p. 6, precum și Yeowart, G., „Purpose of the Financial Collateral Directive”, în Yeowart, G., și Parsons, R., *Yeowart and Parsons on the Law of Financial Collateral*, Edward Elgar Publishing, 2016, p. 19.

12 — Astfel cum reiese din acest raport de evaluare întocmit de Comisie, legiuitorul german a limitat între altele în cazul în care persoana care constituie garanția nu este o instituție financiară, garanțiile reglementate la cele privind protejarea anumitor obligații financiare precis definite, excluzând în special împrumuturile pe termen lung acordate în numerar întreprinderilor [a se vedea COM(2006) 833 final din 20 decembrie 2006, p. 9].

35. Pentru toate aceste motive, considerăm că Directiva 2002/47 nu poate fi interpretată în sensul că vizează exclusiv garanțiile constituite în cadrul sistemelor de plăți și de decontare a titlurilor de valoare. În plus, astfel cum reiese din articolul 2 alineatul (1) litera (f) din Directiva 2002/47, obligațiile garantate nu se limitează la cele referitoare la sistemele de plăți și de decontare a titlurilor de valoare, însă pot cuprinde în special orice obligație care conferă dreptul la plata unei sume de bani. Obligațiile legate de administrarea unui cont curent țin în mod clar de această categorie de obligații.

36. În sfârșit, toate părțile care au prezentat observații în prezenta cauză sunt de acord cu privire la o asemenea interpretare largă a domeniului de aplicare material al Directivei 2002/47. Comisia a arătat în special la ședință că interpretarea potrivit căreia orice obligație care conferă dreptul la plata unei sume de bani este garantată este necesară pentru a asigura efectul util al acestei directive, având în vedere marea diversitate a obligațiilor pertinente în raport cu funcționarea piețelor financiare.

37. Având în vedere cele de mai sus, considerăm că articolul 1 alineatul (4) litera (a) și articolul 2 alineatul (1) literele (d) și (f) din Directiva 2002/47 trebuie interpretate în sensul că vizează o garanție, precum cea în discuție în litigiul principal, care este constituită din numerarul depus într-un cont bancar și care acoperă toate creanțele băncii față de titularul contului. Problema dacă acest cont este utilizat în cadrul sistemelor de plăți și de decontare a titlurilor de valoare prevăzute de Directiva 98/26 nu este pertinentă.

Cu privire la interpretarea articolului 2 alineatul (2) din Directiva 2002/47

38. Potrivit articolului 1 alineatul (5) din Directiva 2002/47, aceasta se aplică garanției financiare de la constituire și constituirea acesteia poate fi dovedită în scris.

39. Această dispoziție se interpretează în lumina considerentului (10) al Directivei 2002/47, potrivit căruia această directivă, excluzând încheierea unui contract de garanție financiară în anumite condiții de formă prevăzute de dreptul național[13], trebuie să asigure un echilibru între eficiența de piață și securitatea juridică a părților contractuale și a terților. Potrivit aceluiași considerent, Directiva 2002/47 asigură acest echilibru prin faptul că sub incidența domeniului de aplicare al directivei menționate intră numai contractele de garanție financiară care prevăd „o anumită formă de deposedare”, cu alte cuvinte constituirea garanției financiare, și pentru care constituirea garanției financiare poate fi atestată în scris.

40. Cerința constituirii garanției reprezintă astfel un *quid pro quo* pentru faptul că derogă, în interesul eficienței pieței, de la condițiile de formă prevăzute de dreptul național[14].

41. Potrivit articolului 2 alineatul (2) din Directiva 2002/47, noțiunea „constituire” a garanției reprezintă remiterea, transferarea, deținerea, înregistrarea sau orice altă modalitate prin care beneficiarul garanției ori persoana care acționează pe seama acestuia obține posesia sau controlul asupra garanției financiare.

42. Această condiție de obținere a „posesiei sau controlului” este un element esențial care permite să se stabilească dacă contractul de garanție dat intră în domeniul de aplicare al Directivei 2002/47. Un contract de garanție poate fi calificat drept „contract de garanție financiară” în sensul Directivei 2002/47 numai în cazul în care garanția este constituită astfel încât beneficiarul garanției să obțină posesia sau controlul asupra acesteia.

13 — A se vedea articolul 3 din Directiva 2002/47.

14 — A se vedea Parsons, R., „«Possession» or «Control» test to be satisfied when creating a security financial collateral arrangement”, în Yeowart, G., Parsons, R., *Yeowart and Parsons on the Law of Financial Collateral*, Edward Elgar Publishing 2016, p. 168.

43. Or, spre deosebire de contractele de garanție financiară cu transfer de proprietate, care implică faptul că, sub rezerva contractelor de report, proprietatea deplină asupra instrumentelor financiare sau a numerarului dat în garanție este transmisă beneficiarului acesteia din urmă, în scopul de a asigura executarea obligațiilor financiare garantate [15], interpretarea noțiunilor „obținerea posesiei” sau a „controlului, în contextul numerarului sau al instrumentelor financiare, este problematică. Unii autori afirmă că este vorba probabil despre aspectul cel mai controversat al sistemului garanțiilor financiare instituit prin Directiva 2002/47 [16].

44. Reiese din observațiile guvernului Regatului Unit și ale Comisiei că aplicarea cerințelor în discuție a dat naștere la dificultăți în practică, reflectate în special în două hotărâri ale instanțelor din Regatul Unit care interpretează între altele termenul „control” în sensul articolului 2 alineatul (2) din Directiva 2002/47.

45. În cauza Gray [17], în ceea ce privește garanția sub forma numerarului depus într-un cont bancar, dezbaterea se concentra pe problema dacă condiția privind controlul este îndeplinită atunci când contul, deși administrat de beneficiarul garanției, nu este blocat. Instanța din Regatul Unit a statuat că constituirea garanției presupune ca beneficiarul garanției să poată împiedica persoana care o constituie să dispună de aceasta. În plus, beneficiarul trebuie să dispună de un control „legal” asupra obiectului garanției, un simplu control administrativ sau practic fiind insuficient. Aceste condiții nu erau îndeplinite în speță, dat fiind că persoana care constituie garanția putea solicita retragerea fondurilor depuse în cont fără restricții.

46. Problema interpretării articolului 2 alineatul (2) din Directiva 2002/47 a reapărut în cauza Lehman Brothers International (Europe) [18]. Instanța britanică a observat că Hotărârea Gray făcuse obiectul unor comentarii în care se critica faptul că aplicarea strictă a cerinței controlului „legal” ar putea exclude de la regimul instituit prin Directiva 2002/47 anumite contracte utilizate în practică și redactate cu intenția de a le include în acesta. Subliniind aceste critici, hotărârea menționată a confirmat în esență abordarea urmată în cauza Gray în ceea ce privește criteriul „controlului legal” constatând că un simplu control administrativ al obiectului garanției ar fi insuficient pentru a îndeplini criteriul prevăzut la articolul 2 alineatul (2) din Directiva 2002/47, în special atunci când persoana care constituie garanția are dreptul de a dispune fără restricții de fondurile în cauză.

47. În cauza principală, Comisia observă că constituirea garanției financiare presupune că beneficiarul exercită un „control legal” asupra obiectului garanției, înțeles ca fiind posibilitatea de a împiedica persoana care constituie garanția să dispună de aceasta. Dreptul persoanei care constituie garanția de a retrage liber numerarul din contul care face obiectul garanției ar contraveni acestei condiții. În ședință, Comisia a precizat că ea susține astfel în esență aceeași poziție ca și cea adoptată de instanțele Regatului Unit în cauzele citate anterior.

48. Apreciem că considerațiile care au determinat instanțele din Regatul Unit să respingă teza potrivit căreia un simplu control administrativ exercitat asupra obiectului garanției ar fi suficient sunt de asemenea relevante în raport cu interpretarea articolului 2 alineatul (2) din Directiva 2002/47 în speță.

15 — A se vedea articolul 2 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2002/47.

16 — A se vedea Parsons, R., *op.cit.*, p. 167.

17 — *Gray and others v G-T-P Group Limited: Re F2G Realisations Limited (in liquidation)* [2010] EWHC 1772 (Ch), punctele 60-62.

18 — *Lehman Brothers International (Europe) (In Administration)* [2012] EWHC 2997 (Ch), punctele 119-126 și 131-137.

49. Astfel, după cum arată în mod întemeiat guvernul Regatului Unit și Comisia, cerința referitoare la obținerea „posesiei sau a controlului” garanției de către beneficiar, prevăzută la articolul 2 alineatul (2) din Directiva 2002/47[19], ar fi lipsită de orice efect util în cazul în care ar fi interpretată ca acoperind situația în care persoana care constituie garanția poate continua să dispună liber de aceasta.

50. Observăm că articolul 2 alineatul (2) a doua teză din Directiva 2002/47 validează tehnicile de garanție care permit persoanei care constituie garanția să o înlocuiască sau să retragă surplusul acesteia. Se poate deduce de aici, *a contrario*, că drepturile mai extinse acordate persoanei care constituie garanția ar însemna că cerința constituirii garanției nu este îndeplinită.

51. Astfel, în opinia noastră, în ipoteza unei garanții constituite sub formă de numerar depus într-un cont, obținerea posesiei sau a controlului de către beneficiarul garanției implică în mod necesar nu numai că acesta dispune de un control practic asupra contului care face obiectul garanției, ci și că are de asemenea dreptul de a împiedica retragerea numerarului de către persoana care constituie garanția, în măsura necesară pentru a garanta obligațiile acoperite.

52. În speță, instanța de trimitere ar trebui să examineze astfel dacă controlul privind contul curent încheiat între părțile din litigiul principal conține o clauză care prevede pentru Swedbank un astfel de drept de a limita retragerile fondurilor depuse în contul respectiv. Fără a aduce atingere acestei examinări, care implică rolul autonom al instanței de trimitere, subliniem că, la ședință, părțile în litigiul principal au fost de acord în a declara că contractul în litigiu nu conține nicio clauză care să permită băncii să limiteze retragerile sau care impune că o anumită sumă trebuie să rămână blocată în cont. În cazul în care această circumstanță de fapt ar fi stabilită, s-ar ajunge la concluzia că garanția în litigiu nu poate fi considerată ca fiind constituită în conformitate cu cerințele prevăzute de Directiva 2002/47 și, prin urmare, că aceasta nu este reglementată de dispozițiile respective.

53. Având în vedere cele de mai sus, considerăm că articolul 2 alineatul (2) din Directiva 2002/47 trebuie interpretat în sensul că constituirea garanției financiare sub forma numerarului depus într-un cont bancar implică existența unei clauze contractuale care acordă beneficiarului garanției dreptul de a limita utilizarea fondurilor depuse în acest cont, în măsura necesară pentru a garanta obligațiile acoperite.

*Cu privire la a doua întrebare*

54. Instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă Directiva 2002/47, în special articolele 3 și 8 din aceasta, trebuie interpretată în sensul că garantează beneficiarului garanției dreptul de a executa orice garanție financiară, independent de deschiderea sau de continuarea unei proceduri de lichidare sau de măsurile de reorganizare luate în privința persoanei care constituie garanția. Aceasta subliniază că o asemenea prioritate acordată beneficiarului garanției financiare ar putea părea contrară principiului egalității de tratament a creditorilor în cadrul unei proceduri de insolvență (*paritas creditorum*).

19 — Observăm că, deși această problemă nu este pertinentă în contextul prezentei cauze, guvernul Regatului Unit și Comisia au adoptat poziții divergente în ceea ce privește legătura dintre aceste două noțiuni. Comisia sugerează că „posesia sau controlul” constituie o singură condiție, în timp ce, din punctul de vedere al jurisprudenței invocate de guvernul Regatului Unit, precum și al doctrinei din dreptul englez, este vorba despre două criterii alternative. A se vedea de asemenea Parsons, R., *op.cit.*, p. 185.

55. Observăm că, deși instanța de trimitere se referă la articolele 3 și 8 din Directiva 2002/47, întrebarea adresată privește mai degrabă articolul 4 din această directivă, care privește în special condițiile de executare a garanției financiare. Instanța de trimitere ridică problema posibilității de a aduce eventuale restricții dreptului beneficiarului garanției de a obține îndeplinirea creanțelor sale în cazul falimentului persoanei care constituie garanția. Potrivit acestei instanțe, în lipsa unor asemenea restricții implicite, sistemul instituit prin Directiva 2002/47 poate părea contestabil din perspectiva principiului egalității de tratament al creditorilor menționat.

56. Observăm că reiese din articolul 4 din Directiva 2002/47 coroborat cu considerentele (3), (5) și (10) ale acestei directive că unul dintre obiectivele regimului instituit de aceeași directivă constă în scoaterea garanțiilor financiare de sub incidența anumitor dispoziții ale dreptului național în domeniul insolvenței [20]. În această privință, articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2002/47 prevede dreptul beneficiarului garanției de a executa orice garanție financiară pusă la dispoziție în temeiul unui contract de garanție financiară fără transfer de proprietate. Alineatele (4) și (5) ale aceluiași articol protejează acest drept de efectele dispozițiilor naționale în materie de insolvență. Pe de o parte, acest alineat (4) permite executarea rapidă a garanției în cazul neîndeplinirii obligațiilor de către persoana care constituie garanția, făcând inaplicabile obligațiile enumerate la literele (a)-(d) ale alineatului menționat. Pe de altă parte, alineatul (5) menționat impune statelor membre să asigure faptul că deschiderea sau continuarea unei proceduri de lichidare sau de reorganizare judiciară față de cel care constituie garanția ori față de beneficiarul acesteia nu împiedică executarea unui contract de garanție financiară.

57. Aceste dispoziții nu se pretează, în opinia noastră, unei interpretări potrivit căreia beneficiarul garanției nu ar putea executa garanția în cazul falimentului persoanei care o constituie, pentru a nu afecta drepturile celorlalți creditori. Dimpotrivă, acestea urmăresc să excludă garanția financiară de la aplicarea restricțiilor prevăzute de dreptul național în domeniul insolvenței.

58. În opinia noastră, această considerație nu poate fi repusă în discuție de argumentul, invocat de reclamanta din litigiul principal și de guvernul leton, care face trimitere la situația creditorilor privilegiați, precum statul, angajații sau deținătorii unei garanții înscrise.

59. Astfel, după cum observă Comisia, din punctul de vedere al sistemului instituit prin Directiva 2002/47, nu se pune problema rangului creditorului în procedura falimentului, această directivă urmărind pur și simplu să asigure dreptul de a executa garanția în toate situațiile care determină executarea sa. Această soluție este justificată de necesitatea consolidării securității juridice a contractelor de garanție financiară și a asigurării eficienței lor [21].

60. În aceste condiții, Directiva 2002/47 conține dispoziții care permit menținerea echilibrului între considerațiile referitoare la eficiența pieței și cele legate de securitatea juridică.

61. În primul rând, în ceea ce privește domeniul de aplicare *ratione personae*, articolul 1 alineatul (3) din Directiva 2002/47 acordă statelor membre posibilitatea de a exclude contractele în care una dintre părți nu este o autoritate, un organism public, o instituție financiară supravegheată sau chiar un partener central, un agent de decontare sau o casă de compensație în sensul Directivei 98/26 [22].

20 — A se vedea de asemenea COM(2001) 168 din 27 martie 2001, expunerea de motive referitoare la articolul 5.

21 — În această privință, Directiva 2002/47 face parte din sistemul mai larg care este dreptul Uniunii în domeniul insolvenței, care cuprinde în special instrumentele normative citate în considerentul (4).

22 — În practică, astfel cum reiese din Raportul de evaluare privind Directiva 2002/47, doar Republica Austria a decis să aplice pe deplin această derogare, iar alte cinci state membre o aplică parțial (Republica Cehă, Republica Federală Germania, Republica Franceză, Republica Slovenia și Regatul Suediei). A se vedea COM(2006) 833 final din 20 decembrie 2006, p. 9.

62. În al doilea rând, regimul prevăzut de Directiva 2002/47 se aplică doar garanțiilor „constituite” în sensul articolului 2 alineatul (2) din aceasta, ceea ce implică o anumită formă de „deposedare” a persoanei care constituie garanția. Regimul prevăzut de Directiva 2002/47 se aplică, așadar, numai dacă beneficiarul garanției obține „posesia sau controlul” asupra acesteia în sensul directivei menționate [23].

63. În al treilea rând, articolul 8 din Directiva 2002/47 prevede anumite limite privind aplicarea dispozițiilor naționale în materia insolvenței în privința garanțiilor constituite înainte de deschiderea procedurii de insolvență, însă afectate de aplicarea normei „ora zero”, care conferă un efect retroactiv unei asemenea proceduri [alineatele (1) și (3)], precum și, în mod excepțional, în privința garanțiilor constituite după momentul deschiderii procedurii de insolvență, atunci când beneficiarul garanției își dovedește buna credință (alineatul (2)] [24].

64. Or, sub rezerva ipotezelor avute în vedere de articolul 8 menționat, sistemul prevăzut de Directiva 2002/47 nu acoperă garanțiile constituite după deschiderea procedurii de insolvență.

65. Această considerație răspunde, în opinia noastră, preocupărilor exprimate de instanța de trimitere și de guvernul leton, întemeiate pe faptul că tratamentul special al garanțiilor financiare ar putea repune în discuție protecția creditorilor ipotecari. Instanța de trimitere arată că, în ipoteza în care fondurile obținute din vânzarea unui bun care aparține persoanei aflate în faliment ar fi plătite în contul bancar vizat de garanția financiară, beneficiarul acestei garanții le-ar putea utiliza pentru a obține îndeplinirea creanțelor sale. În opinia noastră, această preocupare nu este întemeiată, dat fiind că garanțiile constituite după deschiderea procedurii de insolvență nu sunt acoperite de regimul instituit prin Directiva 2002/47.

66. În ceea ce privește cauza principală, astfel cum a observat guvernul Regatului Unit, care a invocat acest aspect la ședință, Directiva 2002/47 nu s-ar aplica în ipoteza în care numerarul care constituie garanția ar fi ajuns în contul bancar în cauză după deschiderea procedurii de insolvență.

67. Or, deși acest aspect nu reiese în mod clar din decizia de trimitere, părțile din litigiul principal au arătat totuși în mod concordant la ședință că fondurile transferate de Swedbank din contul curent al Izdevniecība Stilus fuseseră depuse în acest cont doar după deschiderea procedurii de insolvență. În cazul în care această cronologie ar fi stabilită de către instanța de trimitere, ar trebui să se concluzioneze că garanția în litigiu nu a fost constituită înainte de deschiderea unei asemenea proceduri și nu este acoperită, așadar, de dispozițiile Directivei 2002/47.

68. Prin urmare, considerăm că articolul 4 alineatele (1), (4) și (5) din Directiva 2002/47 trebuie interpretat în sensul că beneficiarul garanției are dreptul de a executa orice garanție financiară pusă la dispoziție în temeiul unui contract de garanție financiară fără transfer de proprietate, independent de deschiderea sau de continuarea unei proceduri de lichidare sau de măsurile de reorganizare luate în privința persoanei care constituie garanția. Sub rezerva dispozițiilor articolului 8 din această directivă, dreptul menționat se aplică garanției constituite înainte de deschiderea unei asemenea proceduri.

*Cu privire la a treia și la a patra întrebare preliminară*

69. Instanța de trimitere arată că Legea letonă privind garanțiile financiare se aplică persoanelor fizice, în timp ce acestea sunt excluse în mod explicit din domeniul de aplicare personal al Directivei 2002/47 în temeiul articolului 1 alineatul (2) litera (e). Prin intermediul celei de a treia și al celei de a patra întrebări preliminare, aceasta ridică astfel problema dacă o asemenea extindere a domeniului de

23 — A se vedea punctele 40 și 41 din prezentele concluzii.

24 — A se vedea de asemenea COM(2001) 168 din 27 martie 2001, expunerea de motive referitoare la articolul 9.

aplicare personal este conformă cu această dispoziție a Directivei 2002/47 și, după caz, dacă dispoziția menționată are efect direct. Admițând totodată caracterul ipotetic al acestor întrebări în contextul litigiului principal, instanța de trimitere le consideră importante, în vederea unui eventual control de constituționalitate a Legii letone privind garanțiile financiare.

70. Observăm că este cert că litigiul principal nu implică persoane fizice și că, prin urmare, problemele referitoare la posibilitatea de a extinde regimul prevăzut de Directiva 2002/47 la aceste persoane sunt ipotetice.

71. În aceste condiții, faptul că aceleași probleme ar putea reapărea în viitor, în momentul eventualei examinări a constituționalității Legii privind garanțiile financiare de către Satversmes tiesa (Curtea Constituțională), nu este susceptibil să înlăture caracterul ipotetic al acestor probleme în prezenta cauză. Astfel, justificarea trimiterii preliminare nu este formularea unor opinii consultative cu privire la probleme generale sau ipotetice, ci nevoia inerentă soluționării efective a unui contencios [25]. În cazul în care instanța de trimitere ar trebui să sesizeze Satversmes tiesa (Curtea Constituțională) cu o problemă de constituționalitate, nimic nu s-ar opune ca această din urmă instanță, în cazul în care consideră necesar, să sesizeze Curtea cu o trimitere preliminară.

72. În consecință, a treia și a patra întrebare preliminară trebuie considerate inadmisibile.

*Cu privire la a cincea întrebare preliminară*

73. Prin intermediul celei de a cincea întrebări preliminare, instanța de trimitere urmărește să se stabilească consecințele pe care le-ar putea deduce, în ceea ce privește validitatea clauzei în litigiu, în ipoteza în care sfera de aplicare a Directivei 2002/47 s-ar dovedi mai strictă decât cea a legislației naționale.

74. Observăm că pertinența acestei întrebări, precum și legătura sa cu celelalte întrebări preliminare nu sunt explicate în detaliu de instanța de trimitere. Se poate deduce totuși din modul de redactare a acestei întrebări că urmărește să stabilească efectul Directivei 2002/47 asupra litigiului principal, în cazul în care Curtea ar statua, ca răspuns la prima întrebare preliminară, că domeniul de aplicare al acestei directive este restrâns la garanțiile referitoare la sistemele de plăți și de decontare a titlurilor de valoare.

75. Astfel, în ipoteza în care ar reieși din răspunsul dat de către Curte la prima întrebare preliminară că clauza contractuală în litigiu nu este reglementată de Directiva 2002/47, instanța de trimitere ar fi astfel chemată să stabilească consecințele acestei diferențe între sfera de aplicare a acestei directive și cea a legii naționale, în ceea ce privește validitatea clauzei respective.

76. Or, decurge din răspunsul nostru la prima întrebare preliminară că domeniul de aplicare al Directivei 2002/47 nu poate fi considerat ca fiind restrâns la garanțiile referitoare la sistemele de plăți și de decontare a titlurilor de valoare. În aceste condiții, considerăm că nu va fi necesar să se răspundă la prezenta întrebare.

25 — A se vedea în special Hotărârea din 27 februarie 2014, Pohotovosť (C-470/12, EU:C:2014:101, punctul 29).

## Concluzie

77. Având în vedere considerațiile care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare adresate de Augstākā tiesa (Curtea Supremă, Letonia) după cum urmează:

„1) Articolul 1 alineatul (4) litera (a) și articolul 2 alineatul (1) literele (d) și (f) din Directiva 2002/47/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 6 iunie 2002 privind contractele de garanție financiară trebuie interpretate în sensul că vizează o garanție precum cea în discuție în litigiul principal, care este constituită din numerarul depus într-un cont bancar și care acoperă toate creanțele băncii față de titularul contului. Problema dacă acest cont este utilizat în cadrul sistemelor de plăți și de decontare a titlurilor de valoare prevăzute de Directiva 98/26/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 mai 1998 privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și de decontare a titlurilor de valoare nu este relevantă.

Articolul 2 alineatul (2) din Directiva 2002/47 trebuie interpretat în sensul că constituirea garanției financiare sub forma numerarului depus într-un cont bancar implică existența unei clauze contractuale care acordă beneficiarului garanției dreptul de a limita utilizarea fondurilor depuse în acest cont, în măsura necesară pentru a garanta obligațiile reglementate.

2) Articolul 4 alineatele (1), (4) și (5) din Directiva 2002/47 trebuie interpretat în sensul că beneficiarul garanției are dreptul de a executa orice garanție financiară pusă la dispoziție în temeiul unui contract de garanție financiară fără transfer de proprietate, independent de deschiderea sau de continuarea unei proceduri de lichidare sau de măsurile de reorganizare luate în privința persoanei care constituie garanția. Sub rezerva dispozițiilor articolului 8 din această directivă, dreptul menționat se aplică garanției constituite înainte de deschiderea unei asemenea proceduri.”